

**Міністерство освіти і науки України
Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К.Д.Ушинського»
Соціально-гуманітарний факультет
Кафедра загальної та диференціальної психології**

«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ПСИХОЛОГІЇ: ТЕОРІЯ, ДОСВІД, ПРАКТИКА»

**ЗБІРНИК НАУКОВИХ СТАТЕЙ
Всеукраїнської науково-практичної конференції
24-25 квітня 2025 року**

Одеса

2025

УДК 159.9: 37.015.3

А 43

Друкується за ухвалою Вченої ради Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського» (протокол № 16 від 29.05.2025 року)

А 43 Актуальні проблеми сучасної психології: теорія, досвід, практика / Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Одеса, 24-25 квітня 2025 року) / за ред. М.Й.Казанжи. Одеса: Університет Ушинського, 2025. 718 с.

Редакційна колегія: Казанжи М.Й., доктор психологічних наук, професор; Саннікова О.П., доктор психологічних наук, професор; Дідух М.Л., доктор психологічних наук, доцент; Водолазська О.О., кандидат психологічних наук, доцент; Бринза І.В., кандидат психологічних наук, доцент; Борисова О.О., кандидат юридичних наук, доцент; Василенко І.А., кандидат психологічних наук, доцент; Ульянова Т.Ю., кандидат психологічних наук, доцент; Черножук Ю.Г., кандидат психологічних наук, доцент; Оріщенко О.А., кандидат психологічних наук, доцент.

Збірник призначений для фахівців у галузі психології, наукових дослідників і практиків, викладачів закладів вищої освіти, педагогів і вихователів, докторантів, аспірантів та студентів. Рекомендації щодо впровадження результатів конференції полягають у підвищенні обізнаності науковців, викладачів і аспірантів щодо наслідків та перспектив становлення особистості у невизначеному світі та можливостей практичного використання досягнень загальної психології, психології особистості, історії психології тощо в сучасних умовах освіти та науки.

Матеріали опубліковано в авторській редакції. Відповідальність за достовірність викладеного матеріалу покладено на авторів статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії.

ISBN 978-617-7757-40-4

©Автори статей, 2025
© Університет Ушинського

2025

Водолазська О.О.,

кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри загальної та диференціальної психології,
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К.Д.Ушинського»

Живодер О.О.,

здобувачка другого (магістерського) рівня вищої
освіти за спеціальністю 053 Психологія,
Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ САМОАКТУАЛІЗАЦІЇ УПРАВЛІНЦІВ З РІЗНИМ РІВНЕМ УПЕВНЕНOSTІ У СОБІ

Анотація. Проблема самоактуалізації особистості є однією з важливих проблем сучасної психологічної науки. Важливим є аспект самоактуалізації представників системи управління, від яких залежить організація праці і життя підлеглих. Для проведення емпіричного дослідження було підібрано психодіагностичний інструментарій, що є адекватним темі дослідження. За допомогою кореляційного аналізу, проведеного за допомогою комп'ютерної програми SPSS 21.0 for Windows, виявлено та описано взаємозв'язки між показниками властивостей, що вивчаються. Отримані зв'язки є показником загальної упевненості до встановлення здорових відносин з людьми, творчого ставлення до життя, упевненості у самопідтримці, довіри до навколишнього світу,

розумінні природності своїх потреб і бажань, результативності при особистісному спілкуванні з людьми. Визначено наявність значущих лише додатних кореляційних зв'язків між показниками упевненості у собі та самоактуалізації на рівні $p < 0,01$ і $p < 0,05$, що спонукає до проведення подальшого якісного аналізу отриманих результатів.

Ключові слова: самоактуалізація, управління, впевненість у собі, різний рівень упевненості, кореляційний аналіз, значущі кореляційні зв'язки.

Abstract. The problem of self-actualization of specialness is one of the important problems of modern psychological science. An important aspect is the self-actualization of representatives of the management system, such as the organization of work and life of the people. To conduct an empirical investigation, psychodiagnostic tools were selected that were adequate to the topic of investigation. Through additional correlation analysis, conducted using the additional computer program SPSS 21.0 for Windows, it was revealed and described the relationships between the indicators of the authorities that are involved. Removing connections is an indicator of zagal efficiency until the establishment of healthy relationships with people, a creative approach to life, success in self-improvement, trust to the fullest world, the reasonable nature of your needs and good results with special teaming with people The presence of significant additional correlations between indicators of achievement and self-actualization was found to be equal to $p < 0.01$ and $p < 0.05$,

which coincides with further clear analysis removing the results..

Keywords: self-actualization, management, self-efficacy, different levels of achievement, correlation analysis, significant correlations.

Модернізація та прогресивні перетворення України у післявоєнні роки можливі у разі, якщо їх здійснюватимуть компетентні, налаштовані на досягнення поставлених цілей кадри, що мають особливі психологічні характеристики.

У період війни, соціально-економічної кризи суспільства умови життя людей характеризуються необхідністю переорієнтації соціальних цінностей, посиленням тенденцій пошуку сенсу життя. Це сприяє виникненню підвищеного інтересу особистості до самоорганізації та реалізації своїх можливостей у складних умовах існування. Така зацікавленість зумовлюється усвідомленням власної значущості, що дозволяє управлінцю будь-якого підприємства чи організації визначити ініціативність та відповідальність як найважливіші свої риси. Ставлення до себе як до цінності спонукатиме керівника реально впливати на подальший саморозвиток, розумно і послідовно його організовуючи, досягаючи успіху у професійній діяльності. Адекватна оцінка своїх можливостей у досягненні поставлених професійних завдань сприятиме реалізації шляхів удосконалення професіоналізації колективу, яким даний управлінець керує.

Розуміння себе та оточуючих людей, свідоме ставлення до навколишньої ситуації спонукає керівника до вирішення ряду завдань, які щодня постають перед ним, визначає правильність та оригінальність прийнятих ним рішень, а також підтримує його авторитет, імідж професіонала, майстра своєї справи.

Сучасний розвиток особистості керівника, його механізми та методи розглядали такі українські вчені, як Л.П.Анохіна, Т.Б.Гриценко, С.П.Гриценко, Т.Д.Іщенко, Т.Ф.Мельничук, О.І.Санніков, О.П.Саннікова, Н.В.Чуприк та інші. Досліджувані ними вимоги до сучасного керівника, стилів управління, службового етикету, морально-етичних проблем особистості, з наведенням конкретних прикладів щодо організації роботи сучасного менеджера, широко висвітлені в сучасній науковій літературі. Українські вчені А.Г.Бандурка, С.К.Бочарова, Є.Р.Землянська аналізують особистість керівника та особистісні якості, які допомагають йому у професійному саморозвитку. Результати огляду зарубіжних фахових видань дають змогу стверджувати, що зацікавленість науковців до механізмів розвитку особистості керівників наразі є доволі високою (Б.Гройсберг, Д.Гоулмен, П.Друкер та інші). Про значущість особистісних якостей у міжособистісному спілкуванні представників професії типу «людина-людина» йдеться у роботах Є.О.Клімова, Я.Л.Коломинського, С.В.Кривцової тощо. Дослідженню комунікативних якостей, як найбільш важливих у професійному становленні особистості управлінця, присвячені роботи В.О.Лабунської, Б.Ф.Ломова,

В.М.Мясищева, Б.Д.Паригіна, Г.Саллівана,
О.П.Саннікової, Дж.Ейсендорф та інших.

Метою нашого повідомлення є викладення результатів дослідження співвідношення показників таких гіпотетично передбачуваних управлінських якостей особистості, як упевненість у собі та самоактуалізація. Вибірку дослідження склали керівники функціональних служб та підрозділів банків м.Одеса у кількості 34 осіб, віком від 32 до 57 років. Для проведення емпіричного дослідження було застосовано методичний інструментарій: «Тест упевненості у собі» В.Г.Ромека та методика «Діагностика самоактуалізації особистості (САМОАЛ)» (О.В.Лазуркіна, в адаптації Н.Ф.Каліної).

Керівнику організації чи підприємства, як управлінцю, так і особистості, яка володіє не лише сукупністю певних теоретичних знань та практичними вміннями і навичками, недостатньо лише природнього розуму, також необхідні великі знання в різних галузях, життєвий досвід, різнобічний підхід. Вміння прогнозувати наслідки своїх слів, вчинків, дій, відносин залежить від рівня розвитку розумової діяльності особистості керівника. Завдяки розуму виникає прагнення до самопізнання, до розуміння інших людей, до усвідомлення своєї компетенції як професіонала.

Т.Г.Постоян вказує на те, що керівник – не тільки управлінець, лідер але і особистість. Особистісні якості керівника можуть значною мірою визначати успішність його діяльності та ефективність управління. Тому при відборі людей на керівні посади виникає проблема

особистісних критеріїв. Психологічний портрет менеджера (керівника) намагалися створити багато дослідників. Як правило, такі портрети створюються в парадигмі «теорії рис». Всі фундаментальні праці з менеджменту містять вказівки на риси характеру і якості особистості менеджера. Так, Ф.Тейлор виділяв у ідеального менеджера розум, освіченість, технічні знання, силу, тактовність, енергійність, рішучість, чесність, розсудливість та ін. А.Файоль, вважав, що менеджер повинен володіти передбаченням, організаторськими здібностями, бути компетентним, відрізнятися здоров'ям, мати розвинений інтелект, високий рівень культури і моральності. Нині кожна національна спільність, іноді навіть кожна фірма проповідують свої специфічні системи якостей і рис характеру [1, С.36].

На наш погляд, основою професійного самовизначення, саморозвитку та професіоналізму особистості керівника є спрямованість, що виявляється у задоволенні своєї фізіологічної потреби в галузі матеріального благополуччя, задоволенні потреби у досягненні успіху і задоволенні потреби в самоактуалізації та упевненості в собі. Тому саме якості упевненості у собі і самоактуалізація, з якими пов'язана успішність керівника, першочергово привернули нашу увагу.

На початку дослідження за результатами діагностування нами було проведено кореляційний аналіз, котрий дав можливість уточнити кількісну оцінку ступеню узгодженості ознак показників, які

вивчаються. Наявність кореляцій говорить про те, що між двома змінними існує зв'язок, але не про те, що одна із змінних є причиною, а інша – слідством. В даній роботі за допомогою кореляційного аналізу ми групуємо простір заданих ознак і констатуємо взаємозв'язки між ними.

В табл. 1 подано значущі кореляційні зв'язки між показниками упевненості у собі та самоактуалізації.

Таблиця 1.

Значущі коефіцієнти кореляції між показниками упевненості у собі та показниками самоактуалізації

Показники само-актуалізації	Показники упевненості у собі			
	УС	СС	ІСК	ЗУ
Ц	470**	414*		348*
Кр				352*
Ав	488**	350*	451**	608**
Сп		411*	511**	596**
Ср		361*	529**	614**
Атс	474**	557**	434*	698**
ГСП	402*	365*	416*	535**

Примітка. Ц – цінності; Кр – креативність; Ав – автономність; Сп – спонтанність; Ср – саморозуміння; Атс – аутосимпатія; ГСП – гнучкість у спілкуванні.

Показники упевненості собі виявили додатні значущі ($p < 0,05$) та ($p < 0,01$) кореляційні зв'язки з показниками самоактуалізації. Так, показник

УС (упевненість у собі) додатно пов'язаний з показниками самоактуалізації (на рівні 5%) з ГСп (гнучкість у спілкуванні) та на 1% рівні – з показниками Ц (цінності); Ав (автономність); Атс (аутосимпатія). Виявлені зв'язки говорять про упевнене самовираження у спілкуванні, про поділ цінностей особистості, що самоактуалізується, про внутрішню зрілість та стійку адекватну самооцінку. Показник СС (соціальна сміливість) виявив додатні 5% кореляційні зв'язки з показниками Ц (цінності); Ав (автономність); Сп (спонтанність); Ср (саморозуміння); ГСп (гнучкість у спілкуванні) і на рівні 1% Атс (аутосимпатія). Виявлені зв'язки говорять про легке емоційне спілкування з людьми, про емоційну зрілість, природню емоційність, позитивні емоції при розумінні своїх потреб, емоційну взаємодію з оточуючими, усвідомлене позитивне самосприйняття. Показник ІСК (ініціатива в соціальних контактах) виявив додатні 1% кореляційні зв'язки з показниками Ав (автономність); Сп (спонтанність); Ср (саморозуміння) і додатні 5% кореляційні зв'язки з показниками Атс (аутосимпатія); ГСп (гнучкість у спілкуванні).

Виявлені зв'язки свідчать про можливість вільного прийняття рішення, легку без зусилля результативну взаємодію з людьми, самостійне вирішення своїх бажань і потреб, цілісну особистість маючи власну думку, автентичну взаємодію з оточуючими для досягнення результату. Показник ЗУ (загальна упевненість) додатно пов'язаний з усіма

показниками самоактуалізації на рівні 5 % Ц (цінності); Кр (креативність) і на рівні 1 % Ав (автономність); Сп (спонтанність); Ср (саморозуміння); Атс (аутосимпатія); ГСп (гнучкість у спілкуванні). Кореляційні зв'язки є показником загальної упевненості до встановлення здорових відносин з людьми, творчого ставлення до життя, упевненість у самопідтримці, довіри до навколишнього світу, розумінні природності своїх потреб і бажань, результативності при особистісному спілкуванні з людьми.

Отже, нами встановлено наявність значущих додатних кореляційних зв'язків ($p < 0,01$; $p < 0,05$) між показниками упевненості у собі та самоактуалізації, що дає можливість перейти до подальшого вивчення психологічних особливостей самоактуалізації особистості управлінця з різним рівнем упевненості у собі.

Література:

1. Постоян, Т.Г. Психологія управління: навч. посібник. Одеса: Університет Ушинського. 2020. 195 с.
2. Карамушка Л.М., Ткалич М.Г. Самоактуалізація менеджерів у професійно-управлінській діяльності (на матеріалі діяльності комерційних організацій). Запоріжжя, Україна: Просвіта, 2009.
3. Максименко С.Д. Генеза здійснення особистості. Київ: Видавництво ТОВ «КММ», 2006.

ЗМІСТ

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ПСИХОЛОГІЇ ОСОБИСТОСТІ: ТИПОВЕ ТА ІНДИВІДУАЛЬНЕ В ОСОБИСТОСТІ

Абдуллаєва В.В. Психологічна підтримка переселенців: інтегрований підхід до роботи з травмою.....	3
Бабчук О.Г., Полятова А.В. Психологічні особливості особистісної зрілості на певному етапі життєдіяльності особистості.....	10
Балахонова К.О. Психологічні особливості особистості як предиктори розладу харчової поведінки.....	22
Бандюк Л.В. Феномен антиципації у просторі споріднених понять.....	30
Бедан В.Б., Амосова А.В. Індивідуально-психологічні особливості соціальної адаптації біженців з України.....	37
Бринза І.В., Брагару М.І. Рольові диспозиції осіб, які переживають психологічну кризу.....	46
Бринза І.В., Мамалиженко Х.В. Актуалізація екзистенціального ресурсу віри особистості у подоланні кризи.....	58
Бринза І.В., Петухова І.О. Співвідношення між показниками суб'єктивного відчуття захищеності і характеристиками особистості.....	70
Василенко І.А., Сорочан Ю.С. Співвідношення показників тривожності, депресії, копінг-стратегій та самоактуалізації особистості.....	79
Василенко І.А., Радіонова Л.І. Індивідуально-психологічні особливості осіб різного рівня емпатії.....	88
Василенко І.А., Яськова В.І. Особливості взаємозв'язку показників макіавелізму, маніпулятивного ставлення та емпатії зі спрямованістю особистості в комунікації.....	100
Водолазська О.О., Живодер О.О. Психологічні особливості самоактуалізації управлінців з різним рівнем упевненості у собі.....	110
Діброва О. Співвідношення показників психологічної розумності та темної тріади.....	119
Дідух М.І. Трансцендентальна терапія людини (ттл): інтеграція наукового й духовного вимірів у психологічній практиці.....	126
Ілмаз А.Ф. Психологічне благополуччя осіб з різним рівнем самоактуалізації.....	137